

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

4. ÜNİTE GENÇLİK VE DEĞERLER

1. DEĞERLER VE DEĞERLERİN KAYNAĞI

Millî ve manevi değer deyince aklımıza neler geliyor?

Değer: Bir toplumda benimsenmiş ve yaşatılmakta olan her türlü düşünce, kural ve uygulamalardır.

Değer, maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Kültürel, tarihî ve bilimsel ürünler maddi değerlere; inanç, gelenek, örf, âdet, düşünce ve davranışlar manevi değerlere örnek gösterilebilir.

Değerlerin Oluşumunda Dinin Etkisi

İnsan, toplum içinde yaşayan sosyal bir varlıktır. Toplum hâlinde yaşamanın da birtakım yazılı veya yazısız kuralları vardır. Din; ahlak, örf, âdet, gelenek ve hukuki kuralları belirlemede temel etkenlerdendir. Din; koymuş olduğu temel prensiplerle toplumsal ilişkileri düzenler. Bu düzenleme ile birey ve toplumun değerlerini şekillendirir.

Din; toplumsal düzeni ve barışı sağlayan değerlerimizi besleyen en önemli kaynaktır. İnsanlar, **zekât ve sadaka** ile birbirlerinin yardımına koşarlar, bu vesile ile toplumsal kaynaşma ve bütünleşme gerçekleşir.

Namaz; Müslümanların bir araya gelerek, aynı yöne; Kâbe-i Muazzama'ya dönerek bir ve beraber olmanın vücuda geldiği bir ibadettir.

Değerlerin Oluşumunda Örf ve Âdetlerin Etkisi

Örf: Bir toplumda, uygulanagelen, kuşaktan kuşağa iletilen, kültürel değer, alışkanlık ve davranışlardır. Gelenek diye de isimlendirilir.

Âdet: Bir şeyi eskiden görüldüğü gibi yapma alışkanlığıdır. Görenek diye de isimlendirilir. Örf ve âdetler insanların düşünce, tutum ve davranışlarının pratikleşmiş hâlidir.

Ülkemizde örf ve âdetler, dinî kurullarla beraber anılmaktadır. Davetlere icabet etmek, anne ve babaya iyi davranmak, okunan Kur'an-ı Kerim'e ve ezana saygı duymak gibi hem dinî hem de örfî uygulamalar zamanla birbirlerinden ayrılmaz olmuştur.

Kültürümüzde insanın doğumunda kulağına okunan ezandan, ölümünde okunan selâya kadar birçok örf ve âdetimize, din kaynaklık etmiştir.

2. GENÇLERİN KİŞİLİK GELİŞİMİNDE DEĞERLERİN YERİ VE ÖNEMİ

Dinî ve ahlaki değerler, kişilerin iyi, güzel ve faydalı işlere yönelmesini ister. Kişinin başta kendisine, ailesine, milletine ve devletine karşı sorumluluklarını yerine getirmesini öğretir.

İnsan, kişilik ve karakterini oluşturacak değerlerle ilk olarak ailesinde karşılaşır. Anne ile baba millî ve manevî değerlerini evlatlarına davranışlarıyla aktarır. Çocukların kişilik gelişiminde çevrenin de etkisi önemlidir.

Bilgisayar ve teknoloji devrinde yaşamamız dolayısı ile bu iletişim araçlarını da bilinçli bir şekilde kullanmalıyız. Aksi takdirde kişilik gelişimimize kötü etkileri olabilir. Nasıl ki arkadaş seçimine dikkat etmemiz gerekiyorsa sosyal medya kullanımında da bu ölçüye dikkat etmemiz gerekir.

3. TEMEL DEĞERLER

İslam toplumlarının temelini oluşturan ana değerler hangileridir?

Adalet, hikmet, iffet ve şecaat toplumları yaşanılır kılan büyük bir aile yapan temel değerlerimizdir.

Adalet: Doğruluk, denklik, doğru yolu izleme, davranış ve hükümde doğru olmak, hakka göre hüküm vermek, eşit olmak, tarafsızlık ve aşırılıktan uzaklaşıp her şeye hakkını vermek gibi anlamlara gelir. Toplumu şekillendiren temel değerlerdendir.

Adaletin tam tersi zulümdür. Adalet, hakkı teslim ederek, hak edene hakkını vermek iken, zulüm ise hak edene hakkını vermemek, hakkı gasp etmek demektir.

“Kime şu üç şey verilmişse ona Davud ailesine verilen nimetlerin bir benzeri verilmiş demektir: 1. Öfke ve rıza hâlinde adaletli olmak. 2. Fakirlikte ve zenginlikte iktisatlı davranmak. 3. Gizlide ve açıkta Allah'tan hakkı ile korkmak.” (Hakim/el-Müstedrek 1/538)

Hikmet: İnsanı iyi olana yönlendiren, çirkin ve kötü olandan alıkoyan sözdür.

Hikmet; ilim ve akılla gerçeği bulma, derin anlayış sahibi olma, dinin inceliklerini bilme, her şeyi yerli yerine koymak anlamlarında da kullanılır.

Tasavvufi alanda da nefsin ve şeytanın afetlerini ve bunlardan koruyucu manevî terbiye yollarını bilmek anlamında kullanılmıştır.

HİKMET 1. Doğru İnanç 2. Doğru Bilgi 3. Doğru Davranış 4. Anlayışlı Olmak 5. Ölçülü ve İnkeli Olmak

CEHÂLET 1. İnançsızlık 2. Anlayışsızlık 3. Bilgisizlik 4. Dengesizlik 5. Kabalık

İffet: insanın bedeni ve maddi zevklere aşırı düşkünlükten kendini korumasını sağlayan erdemdir.

İffet; nefsin isteklerinde ölçülü olmak, aşırı istekleri bastırıp dinin ve aklın buyruğu altına sokmak sureti ile kazanılan erdemdir.

Şecaat: Cesaret, yiğitlik ve kahramanlık anlamlarına gelen şecaat temel değerlerimizden biridir.

Şecaat, bireyin korkmadan, cesurca millî ve manevî değerlerini, mukaddesatını savunmasını sağlar. Millet olarak da bu hususta şanlı tarihimizde olduğu gibi, 15 Temmuz hain darbe girişiminde de vatanımız ve milletimiz için şecaatin en güzel örneğini gösterdik.

4. KUR'AN'DAN MESAJLAR: İSRA SURESİ 23-29. AYETLER

İsra suresi Kur'an-ı Kerim'in 17. suresidir. Mekke döneminde inmiştir. Sure ismini 1. ayette geçen isra kelimesinden almıştır. Rabbimiz, bu ayetlerde ilk olarak kendisinden başkasına ibadet etmememizi, boyun eğmememizi, istenilecek sığınılacak tek kapının kendi kapısı olduğunu bizlere hatırlattıktan sonra, anne ve babamıza iyi davranmamızı emretmiş ve bunu kendisine kulluğu hatırlattıktan hemen sonra zikrederek, konunun önemini bizlere vurgulamıştır.

Peygamber Efendimiz: "Burnu yerde sürünsün, burnu yerde sürünsün, burnu yerde sürünsün!" buyurdu. Sahabeler kimi kastettiğini sordular. Peygamberimiz: "Ana babasına veya ikisinden birine, ihtiyarlık zamanlarında yetişip de cennete giremeyen kimsenin." buyurdular.

5. ÜNİTE GÖNÜL COĞRAFYAMIZ

1. İSLAM MEDENİYETİ VE ÖZELLİKLERİ

Medeniyet, farklı kültürlerin bir araya gelmesi ile oluşur. Örneğin, Türk ve Arap kültürü birbirlerinden farklıdır ama her ikisi de İslam medeniyetinin bir parçasıdır. Bu açıdan medeniyet kültürden daha geniş kapsamlıdır. Kültür, bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin bütününe verilen isimdir.

Bir inanç biçimi olarak İslamiyet, İslam medeniyetinin kaynağıdır. İslam medeniyeti ilk insan, aynı zamanda ilk peygamber olan Hz. Âdem'le (a.s.) başlamış ve peygamberler halkasının hâtemi (sonuncusu) olan Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) ile beraber olgunlaşarak kemâle ulaşmıştır.

İslam medeniyetinin kuşatıcı tasavvur ve tutumu sayesinde, başka toplumlarda karşılık bulmasına ve yayılmasına vesile olmuştur. İslam medeniyeti her zaman insanların ihtiyaçlarını karşılayan, günlük yaşam, bilim, sanat, mimari, hukuk ve eğitim gibi alanlarda kendine özgü sistemler inşa etmiştir.

İslam Medeniyetinin Geçmiş Dönemleri

- Dört Halife Dönemi (632-661)
- Emeviler Dönemi (661-750)
- Abbasiler Dönemi (750-1258)
- Selçuklular Dönemi (1055-1299)
- Osmanlılar Dönemi (1299-1923)

2. İSLAM MEDENİYETİNİN FARKLI COĞRAFYALARDAKİ İZLERİ

İslam dini, sadece ilk ortaya çıktığı Hicaz bölgesi olarak isimlendirdiğimiz Arap Yarımadası'nda kalmamış dünyanın dört bir yanına yayılmıştır.

İslam medeniyetinin izlerini gördüğümüz başta Hicaz olmak üzere, Kudüs ve çevresi, Şam ve Bağdat bölgesi, İran, Horasan, Türkistan ve Mâverâünnehir Bölgeleri, Hint Alt Kıtası, Anadolu ve Balkanlar, Kuzey Afrika (Mısır ve Mağrip Bölgesi), Endülüs bizim gönül coğrafyamızı oluşturan bölgelerdir.

İslam'ın değişik coğrafyalarda yayılmasının sebeplerinden biri de Müslüman tüccarlardır. İslam'ın kendilerine verdiği helal kazanç, adalet ve dürüstlük gibi meziyetler gittikleri coğrafyalardaki insanları etkilemiş ve İslam medeniyetinin yerleşmesine büyük katkı sağlamışlardır.

İslam'ın değişik coğrafyalara yerleşmesini sağlayan sebeplerden birisi de dildir. İslam medeniyeti Arapça, Türkçe ve Farsça olarak kaleme alınan eserlerle kurumsallaşmış ve bu sayede daha geniş coğrafyalara yayılmıştır.

Hicaz Bölgesi Bölgenin en önemli şehri Mekke, Medine ve Taif 'tir. Mekke kiblemiz olan Kâbe-i Muazzama'nın bulunduğu ve Peygamberimizin doğduğu bir şehirdir.

Kudüs ve Çevresi Müslümanların ilk kiblesi Mescid-i Aksa'yı barındıran Kudüs gönül coğrafyamızda önemli bir yere sahiptir. Mescid-i Aksa hicretten sonra on altı veya on yedi ay kadar kible olarak devam etmiş, daha sonra Kâbe-i Muazzama Peygamberimize inen vahiy ile kible olarak tayin edilmiştir.

Şam ve Bağdat Bölgesi Şam bölgesi; Suriye, Filistin, Lübnan ve Ürdün bölgelerine verilen bir isimdir. Şam bölgesi Hz. Ömer (r.a.) zamanında Müslümanlar tarafından fethedildi. Şam daha sonra Emevi devletinin başkenti oldu. Emeviler zamanında inşa edilen Emevi Camii, o dönemden günümüze kadar ayakta kalabilen İslam mimari sanatının en güzel örneklerindedir.

İran, Horasan, Türkistan ve Mâverâünnehir Bölgesi İran, Hz. Ömer (r.a) döneminde fethedilerek İslam beldesi hâline almıştır. Petrol ve dünyanın ikinci doğal gaz rezervlerine sahip bir ülkedir. Horasan; Tacikistan, Afganistan ve İran topraklarını içine alan geniş bir coğrafyadır.

Hint Alt Kıtası Hint Alt Kıtası, Hindistan ve Pakistan'ı kapsayan bir bölgedir. Hindistan Çin'den sonra nüfusu en fazla olan bir ülkedir. Müslüman nüfus açısından da bakıldığında Endonezya ve Pakistan'dan sonra en çok Müslüman nüfusun yaşadığı bir ülkedir.

Anadolu ve Balkanlar 1071 yılında Türk yurdu hâline gelen Anadolu İslam'ın merkezi olmuş ve Yavuz Sultan Selimle beraber tüm Müslümanları temsil eden hilafet merkezi olmuştur. Anadolu'nun her karışında Türk-İslam eserlerini ve kültürünü görmek mümkündür.

Anadolu'nun batıya uzanan kolu ise Balkanlardır. Balkanlar Anadolu'nun kuzeybatısı ve Avrupa'nın güneydoğusunu içine alan bölgedir. Ülke olarak ise, Türkiye (Trakya), Bosna Hersek, Karadağ, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, Hırvatistan, Slovenya ve Sırbistan yer alır.

Kuzey Afrika (Mısır ve Mağrib) Mısır'dan Atlantik Okyanusu'na kadar Kuzey Afrika bölgesi ve Güney Sahrâ, Mağrib bölgesi olarak geçmektedir. Bugün bu coğrafyada Libya, Tunus, Cezayir, Fas ve Moritanya ülkeleri bulunmaktadır.

Endülüs Endülüs, İber Yarımadası'nda Müslümanların hâkimiyeti altındaki İspanya'ya geçmişte verilen bir isimdir. Kurtuba, Gırnata, İşbiliye bölgenin önemli şehirlerindedir.

Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 13. Ayet "Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır." (Hucurât suresi, 13. ayet.)